

NY MUSIK

i samarbete med
Caroli församling

Carlo Inderhees

– klingande skulptur i tiden

*8 Stimmen*² (2003)

*7 Stimmen*³ (2005)

Björn Nilsson – orgel

Lördagen den 8 april 2006, kl. 17.00

Caroli kyrka, Borås

Fri entré

Carlo Inderhees, född 1955 i Castrop-Rauxel i tidigare Västtyskland, studerade vid Carl Maria von Weber-högskolan i Dresden. Lever i Berlin. Verksam som pianist inom experimentell musik och intermedia, samt som konsertarrangör, bland annat med den uppmärksammade serien *3 Jahre – 156 Musikalische Ereignisse – eine Skulptur* i Zionskyrkan i Berlin. Under tre års tid framfördes varje tisdag kl. 19.30 ett tio minuter långt stycke. Sammanlagt 31 tonsättare komponerade för detta sammanhang (bland dem Jürg Frey med *Canto II* för trumpet solo, vilket även klingat i Carolikyrkan). Därtill bidrog skulptören Christoph Nicolaus med en golvskulptur som förändrades steg för steg under tre års tid. Som tonsättare har Inderhees sedan 1997 arbetat med serien *Zeitstücke* (där titeln anger styckenas längd, t.ex. *Siebenundvierzig Minuten*) och från 2001 med serien *Stimmen*, vilken nu omfattar 40-talet verk för allt mellan en och 16 stämmor.

Vi har uppenbarligen med en radikal konstnär att göra, en som arbetar på gränsen till det konceptuella, och för vilken tiden helt tydligt står i centrum. Det senare gäller i högsta grad även de kontemplativa objekt som bär titeln *Stimmen*.

Likt La Monte Youngs monolitiska skapelser är detta ett slags klangliga skulpturer i tiden, men till skillnad från hos Young är tiden inte vare sig ”enformig” eller oändlig. Den är avgränsad och inom dess gränser utspelar sig en med slumpens hjälp utarbetad struktur.

Vad vi hör i de flerstämmiga verken ger ofta intryck av att vara sammanvävda omloppsbanor. En ljudande mobil vars form och rörelse är förutbestämd, men vars färg skiftar från framförande till framförande. Det handlar om en uppenbart mekanisk musik, mekanisk men ändå djupt musisk. Här möts den kronologiska och den poetiska tiden, eller med andra ord, här möts Kronos och Kairos.

Samtliga stycken i *Stimmen* är en timma långa och indelade i sammanlagt 300 tolvsekundersperioder/takter, vilka i det lilla formatet är en exakt avbild av styckets makrostruktur. Om den första takten i en stämma består av exempelvis sex sekunders klang följt av sex sekunders tystnad, innebär det att stämman som helhet är aktiv under första halvtimmen, hela tiden med samma förhållande mellan klang och tystnad i den enskilda takten, för att därefter pausera.

Detta förhållande mellan mikro- och makrostruktur gäller alltså samtliga verk

i serien. Den ena ytterligheten utgörs följaktligen av ett stycke där samtliga stämmor spelar en tolvsekunders klang i första takten och sålunda även i de följande 299, vilket också sker i *8 Stimmen*⁴, som därmed är en långsamt skridande ackordsföljd – en timsång koral i slow motion.

Alla stämmor i *Stimmen* följer således samma kompositionsprincip. Därmed är enhetlighet garanterad inte bara i de separata styckena utan också i serien som helhet.

Tonmaterialet utgår från notsystemets fem linjer och fyra mellanrum, sammanlagt alltså nio tonhöjder, av vilka två oktaveras som en följd av systemets uppbyggnad. Detta leder till att alla stämmor undantagslöst är diatoniska till sin karaktär och helt utspelar sig på de vita tangenterna. Däremot har tonsättaren inte föreskrivit klav, han anger inte ens vilka klaver, eller hur många, interpreten har att välja mellan. Ordningen på de nio tonhöjderna har bestämts med hjälp av slumpen. Den resulterande tonföljden, där varje tonhöjd dock ofta repeteras åtskilliga gånger, spelas igenom bara en gång i varje stämma. Även om det rytmiska samspelet mellan stämmorna alltså är fastlagt, är den melodiska/harmoniska progressionen det inte, eftersom valet av klaver överläts åt interpreten.

Tonsättaren lämnar inte heller några anvisningar om styckenas instrumentation. *8 Stimmen*² – där 2:an anger att det är den andra kompositionen för åtta stämmor – kan således framföras av såväl åtta röster/instrument (eller kanske t.o.m. grupper av röster/instrument) som av ett enda klaviaturinstrument.

En egenhet med *7 Stimmen*³ är att vi bara hör sex stämmor. Stämma fyra pauserar under hela stycket – uppenbarligen också det en av slumpens skördar.

Efter avslutat arbete överläter tonsättaren åt slumpen att avgöra om en komposition skall offentliggöras eller ej, alltså om den över huvud taget skall få klanglig gestalt. Ett radikalare förhållande än så till lotteriet som konstnärlig beslutsfattare är svårt att föreställa sig. Vi tycks befinna oss vid musikens slut...

...eller kanske dess början?